

VIEŠOJO VALDYMO RAIDOS IR MODERNIZAVIMO ASPEKTAI

Antanas Šenavičius

Kauno technologijos universitetas
K. Donelaičio g. 20, LT-44239 Kaunas, Lietuva

Algirdas Astrauskas, Miglė Bernotienė, Aistė Diržytė, Mantas Bileišis, Dangis Gudelis, Arvydas Guogis, Tadas Limba, Vladimiras Obrazcovas, Aleksandras Patapas, Alvydas Raipa, Vainius Smalskys, Andrius Stasiukynas, Tadas Sudnickas, Jolanta Urbanovič, Žilvinas Židonis. Atsakingasis redaktorius dr. Vainius Smalskys (MRU).

Viešasis valdymas. Vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010. 388 p.

Knygą recenzavo doc. dr. Diana Šaparnienė (ŠU), doc. dr. Juozas Matakas (KTU) ir doc. dr. Regimantas Čiupaila (MRU).

Vadovėlis „Viešasis valdymas“ užpildo Lietuvos viešojo administravimo leidinių spragą. Iki tol Lietuvos autoriai leido viešojo administravimo monografijas ir mokymąsias knygas. Šis vadovėlis yra vienas iš pirmų bandymų sujungti viešojo valdymo raidos ir modernizavimo aspektus. Vadovėlyje analizuojama visada aktuali viešosios politikos ir viešojo administravimo dichotomijos problema.

Dabartiniu laikotarpiu vis plačiau vartojant sąvoką „viešasis valdymas“ pagirtinas vadovėlio autorių bandymas administracinius procesus analizuoti šios platesnės sąvokos kontekste. Juolab kad sąvoka „viešasis valdymas“ apima viešosios politikos formavimą ir viešąjį administravimą. Kaip teisingai pabrėžta vadovėlio pratarmėje, viešojo valdymo proceso dalyviai yra ne tik viešojo sektoriaus darbuotojai, bet ir įvairios piliečių grupės, privataus sektoriaus atstovai, ypač dalyvaujantys viešojo ir privataus sektorių partnerystės programose.

Svarbu, kad vadovėlyje „Viešasis valdymas“ administraciniai procesai pateikiami įvairių socialinių ir iš dalies humanitarinių mokslų sankirtoje. Tai rodo, kad vadovėlio autoriai suvokia tarpdisciplininį viešojo valdymo (kaip studijų objekto) pobūdį. Vadovėlio autoriai, pirmą kartą Lietuvoje, analizavo viešąjį valdymą pasitelkdami istorinę jo raidą senovės laikais, viduramžiais bei absoliutinių monarchijų formavi-

mosi laikotarpiu. Prie raidos aspektų galima būtų priskirti ir kitus viešojo valdymo modernizavimo etapus: tradicinio (hierarchinio) valdymo susiformavimą, naujosios viešosios vadybos plėtrą ir naujojo viešojo valdymo atsiradimą.

Vadovėlio autoriai yra Mykolo Romerio bei Kauno technologijos universitetų dėstytojai ir žymūs viešojo administravimo praktikai, dirbantys Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių reikalų komiteto biure bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės institucijose. Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo katedros dėstytojams rašant vadovėlį talkino Psichologijos, Elektroninio verslo ir Strateginio valdymo katedrų kolegos.

Vadovėlį sudaro 7 skyriai. Pirmame skyriuje „Viešojo valdymo samprata“ Vainius Smalskys analizuoja viešojo administravimo santykį su kitais mokslais. Išskiriami socialiniai ir kiti mokslai, darantys didesnę įtaką viešajam administravimui. Pagrindines viešojo administravimo sąvokas aptaria Dangis Gudelis. Viešojo administravimo tyrimų metodologines problemas ir tyrimų perspektyvas analizuoja Aleksandras Patapas.

Antroje dalyje „Viešojo administravimo istorinė raida“ Jolanta Urbanovič analizuoja senovės valstybių valdymą. Vainius Smalskys aptaria valdymo procesus viduramžiais ir administravimo pokyčius absoliutinių monarchijų formavimosi laikotarpiu.

Trečioje dalyje „Viešojo administravimo teoriniai pagrindai“ Aleksandras Patapas supažindina su tradicinio hierarchinio viešojo administravimo modeliu. Dangis Gudelis ir Aleksandras Patapas pateikia pagrindinius naujosios viešosios vadybos (NVV) principus bei analizuoja neigiamus NVV aspektus. Naujojo viešojo valdymo modelių pristato Arvydas Guogis.

Ketvirtoje dalyje „Viešojo administravimo ir viešosios politikos santykis“ Alvydas Raipa nagrinėja politikos ir administravimo sąveikos aspektus ir apibrėžia viešojo valdymo definiciją. Mantas Bileišis supažindina su interesų grupių įtaka politikos formavimo procesui. Biurokratijos įtaką demokratiniais sprendimams analizuoja Aleksandras Patapas.

Penktoje dalyje „Viešojo valdymo sistema“ Aleksandras Patapas supažindina su bendraisiais ir specialiaisiais viešojo valdymo principais. Mantas Bileišis analizuoja vykdomosios valdžios veikimo principus bei iššūkius šiuolaikinei valstybei. Algirdas Astrauskas pristato teritorinę savivaldą kaip decentralizuoto valstybės valdymo formą. Teisinius piliečių dalyvavimo sprendimų priėmimo procese aspektus aptaria Miglė Bernotienė.

Šeštoje vadovėlio dalyje „Viešojo administravimo sritys“ Tadas Sudnickas analizuoja žmoniškųjų išteklių valdymo viešojo sektoriaus organizacijose aspektus. Valstybės turto privatizavimo ir Turto fondo veiklą aptaria Vladimiras Obrazcovas. Aleksandras Patapas supažindina su viešųjų projektų ir programų valdymu. Viešųjų paslaugų teikimo administravimą ir jo prielaidas vertina Andrius Stasiukynas.

Septintoje dalyje „Viešojo sektoriaus administravimas“ Dangis Gudelis analizuoja viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės privalumus bei strateginio ir kokybės valdymo aspektus. Žilvinas Židonis apibrėžia viešojo sektoriaus rinkodaros vaidmenį viešajame sektoriuje. Elektroninių viešųjų paslaugų modelius pristato Tadas Limba.

Be teigiamų vadovėlio pusių, galima pastebėti ir trūkumų. Visų pirma, vadovėlio autoriai mažai analizavo teisinius viešojo valdymo aspektus. Administracinė teisė kaip viešojo valdymo teisė vaidina svarbų vaidmenį formalizuojant administracinius procesus. Kontinentinės Europos šalių viešojo valdymo tradicija remiasi administracine teise bei kitomis teisės šakomis. Vadovėlyje galima buvo supažindinti su aktualia viešojo administravimo etikos ir viešojo sektoriaus darbuotojų bei valstybės tarnautojų korupcijos prevencijos problema. Trūksta skyrelio apie valstybės tarnybos organizavimą bei valstybės tarnybos modelius. Tekste yra stiliaus, sakinių nesuderinamumo bei kalbos klaidų, taip pat klaidų cituojamų autorių pavardėse (turėtų būti ne E. Banionis, bet E. Bakonis).

Paminėti trūkumai nėra esminiai. Jie nesumenkina pirmojo Lietuvoje viešojo valdymo vadovėlio vertės. Vadovėlis gali būti naudingas ne tik viešojo administravimo bakalauro ir magistro studijų studentams, bet ir viešojo sektoriaus darbuotojams bei savivaldybių tarnautojams, t. y. visiems, kas domisi viešojo valdymo procesais.

Antanas Šenavičius – Kauno technologijos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Teisės katedros vedėjas, socialinių mokslų daktaras, docentas.

E. paštas: antanas.senavicius@ktu.lt

Antanas Šenavičius, Doctor of Social Sciences, is an Associate Professor, Head of Law Department, Faculty of Social Sciences of Kaunas University of Technology.

E-mail: antanas.senavicius@ktu.lt

Recenzija įteikta redakcijai 2011 m. kovo mėn.; parengta spaudai 2011 m. gegužės mėn.